

MAGDALENA ZIÓŁEK

Koncepcja *police de proximité* i jej praktyczne zastosowanie we Francji na przykładzie aglomeracji paryskiej

Badania naukowe w dziedzinie bezpieczeństwa, które zyskały na intensywności w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku, spowodowały istotne zmiany w definiowaniu tego pojęcia. Zgodnie ze współczesnym ujęciem jest to nie stan, a proces, który gwarantuje trwanie, przetrwanie i rozwój¹. Znacznie poszerzył się także zakres podmiotowy bezpieczeństwa i obecnie za jego podmiot uznaje się już nie tylko państwo, ale każdą jednostkę, której zależy na unikaniu zagrożeń oraz zagwarantowaniu sobie podstawowych wartości. Jednym z takich podmiotów może być społeczność lokalna, definiowana jako grupa osób zamieszkujących na wyodrębnionym terytorium, połączona różnymi więziami, jak np. przywiązaniem do miejsca zamieszkania, identyfikowaniem się z nim, wspólną historią czy potrzebami. W związku z tym można więc uznać, że bezpieczeństwo społeczności lokalnej to zagwarantowanie jej trwania i funkcjonowania w sposób harmonijny, wolny od niebezpieczeństw, umożliwiający zaspokajanie potrzeb mieszkańców i poprawienie jakości ich życia.

Za utrzymywanie bezpieczeństwa społeczności lokalnych oraz unikanie zagrożeń odpowiadają jej mieszkańcy, odpowiednie władze oraz służby mundurowe. Wraz z nasileniem się debaty na temat bezpieczeństwa, coraz częściej zaczęto zwracać uwagę na nieudolność pracy policji. W celu usprawnienia jej działań, po wielu latach tworzenia rozmaitych, mniej lub bardziej skutecznych koncepcji, na przełomie lat 60. i 70. XX wieku w Stanach Zjednoczonych wypracowano model działań policji zwany *community policing*². Zgodnie z tą koncepcją, aby skutecznie zwalczać przestępczość, funkcjonariusze powinni w swych codziennych działaniach nieustannie współpracować z samorządowymi instytucjami

¹Zob.: J. Kukulka, *Bezpieczeństwo wewnętrzne, a współpraca europejska: współzależności i sprzeczności interesów*, „Sprawy Międzynarodowe” nr 7/1982, s. 30.

²Zob.: A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2009, s. 123.

i lokalną społecznością oraz bardziej angażować się w życie i problemy mieszkańców poprzez nawiązywanie bezpośrednich kontaktów i działania prewencyjne. Członkowie lokalnej społeczności natomiast powinni mieć istotny wpływ na kontrolę przypadków łamania prawa i aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu ewentualnych problemów kryminalnych. Działania te w rezultacie powinny prowadzić do tworzenia wzajemnego zaufania, zwiększenia skuteczności prewencyjnych działań policji i tym samym polepszenia jakości życia lokalnej społeczności³.

Model *community policing* szybko odniósł efekty w Nowym Jorku, przez co znalazł wielu zwolenników, a kolejne państwa chętnie zaczęły go wdrażać do swoich strategii działań policji. Takiej implementacji nowojorskich rozwiązań dokonano również we Francji. W tym kraju odpowiednikiem modelu *community policing* została strategia o nazwie *police de proximité* („policja małego dystansu”), w skrócie nazywana *pol'prox*. Strategia ta została oficjalnie przyjęta i ogłoszona w październiku 1997 roku przez rząd Lionela Jospina, a jej inicjatorem był ówczesny minister spraw wewnętrznych Jean-Pierre Chevènement. Przyjęcie modelu *police de proximité* nazwano wówczas swoistą „rewolucją kulturalną”, rozumianą jako kompleksowa reforma podejścia do Policji Narodowej (fr. *police nationale*). Wizerunek policjanta miał ulec całkowitej zmianie: powinien to być już nie tylko funkcjonariusz stojący na straży prawa, utrzymujący porządek i reagujący, gdy dzieje się coś złego, ale również osoba przyjazna, rozmawiająca na co dzień z mieszkańcami i prowadząca działania prewencyjne. Wdrożenie strategii miało na celu zagwarantowanie każdemu obywatelowi prawa do bezpieczeństwa poprzez skuteczne reagowanie policji oraz dostosowane jej działań do potrzeb i oczekiwań mieszkańców⁴.

Strategia *police de proximité* oparta została na trzech filarach. Pierwszy z nich to prewencja (fr. *prévention*). Jej założeniem było przewidywanie możliwych zagrożeń, uprzedzanie wystąpienia aktów przestępczości, a nie tylko działanie następcze. Drugi filar to bliskość (fr. *proximité*) oznaczająca, iż policjanci powinni dobrze znać środowisko i mieszkańców, pośród których działają, być otwarci na dialog i widoczni na ulicach dzięki zwiększonej liczbie patroli. W tym celu wprowadzono „regionalizację” - policjantom zostały wyznaczone konkretne obszary prowadzenia działań, dzięki czemu byli oni bardziej znani miejscowej ludności i silniej utożsamiali się z terytorium, na którym pracują. Wiąże się to bezpośrednio z zasadą odpowiedzialności policjantów, na każdy obszar bowiem przypadał

³Zob.: A. Urban, *op. cit.*, s. 128.

⁴Zob.: A. Azoulay, D. Moreau, A. Thirion, *La police de proximité: une révolution culturelle?*, École nationale d'administration, Direction des études, Paris 2000, s.1.

konkretny zespół funkcjonariuszy z wyznaczonym koordynatorem odpowiadającym za swój oddział. Ostatni filar stanowi współpraca (fr. *coopération*), zarówno pomiędzy policją a społecznością lokalną, władzami na poziomie lokalnym i krajowym, jak i między policjantami oraz wszystkimi pozostałymi podmiotami zajmującymi się gwarantowaniem bezpieczeństwa w danym regionie⁵. Głównymi celami strategii było zapobieganie zakłóceniom porządku publicznego i przestępstwom w społeczności lokalnej, większa wszechstronność działań policji oraz jej stały kontakt z ludnością.

Strategia weszła w życie z początkiem 1999 roku i ze względu na konieczność znacznej reorganizacji służb, przeprowadzenia szkoleń funkcjonariuszy oraz tworzenia nowych narzędzi pracy i technik operacyjnych, była wprowadzana systematycznie, stopniowo obejmując kolejne wyznaczone regiony w kraju. W 1999 roku objęła również Paryż⁶. Według podsumowania z okazji pierwszej rocznicy obowiązywania strategii przygotowanego przez Paryską Prefekturę Policji (fr. *Préfecture de police de Paris*), zadania strategii zostały wypełnione - udało się zwiększyć liczbę patroli na ulicach, a tym samym ich widoczność, a według Francuskiego Instytutu Badania Opinii Publicznej z marca 2000 roku paryżanie w przeważającej części dostrzegli te zmiany. Ponadto dzięki bardziej elastycznym godzinom pracy posterunków policji oraz otwarciu komisariatów nocnych zwiększyła się możliwość przyjmowania osób chcących zgłosić akt łamania prawa i tym samym polepszył się kontakt z mieszkańcami, co również pozostało zauważone przez obywateli. Paradoksalnie, mając większe zaufanie do policjantów, obywatele zgłaszali więcej przypadków łamania prawa, przez co wskaźniki przestępczości wzrosły. Było to również spowodowane zwiększeniem w tamtym okresie uprawnień policjantów w dziedzinie zwalczania przestępczości narkotykowej, przez co ujawnionych zostało wiele przestępstw tego typu. Jednocześnie jednak wzrosła liczba rozwiązanych spraw⁷. W ślad za działaniami Policji Narodowej poszedł francuski odpowiednik polskiej Straży Miejskiej, tj. Policja Miejska (fr. *police municipale*), podlegająca poszczególnym merom (odpowiednik polskiego burmistrza) i odpowiadająca za bezpieczeństwo lokalne, która w swoich własnych programach zaczęła wdrażać zasady nowej strategii.

W sierpniu 2002 roku, kiedy funkcję ministra spraw wewnętrznych sprawował już Nicolas Sarkozy, przyjęto we Francji ustawę o kierunkach i planowaniu w zakresie

⁵Zob.: A. Azoulay, D. Moreau, A. Thirion, *op. cit.*, s. 14.

⁶Zob.: Le Figaro, *Police de proximité: le rapport qui accuse*, w: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2010/09/02/01016-20100902ARTFIG00587-police-de-proximite-le-rapport-qui-accuse.php> [dostęp: 12.04.2014].

⁷Préfecture de Police, *Un an de police de proximité à Paris*, <http://archive.is/pxTAR#selection-199.0-199.36> [dostęp: 12.04.2014].

bezpieczeństwa wewnętrznego, zwaną w skrócie LOPSI (fr. *La loi du 29 août 2002 d'orientation et de programmation pour la sécurité intérieure*). Ustawa ta, określając priorytety polityczne w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego na okres najbliższych 5 lat, stanowiła wyraz poparcia dla dalszego rozwijania i wzmocnienia *police de proximité*. Założono w niej jednak konieczność wprowadzenia pewnych modyfikacji i tym samym ulepszenia strategii. W tekście ustawy zapisano, że wszystkie dotychczasowe cele strategii zostaną utrzymane, równocześnie jednak należy poszerzyć możliwości działań policji kryminalnej w dziedzinie postępowań sądowych oraz zwiększyć obecność nocnych patroli policji na ulicach⁸. Jednakże mimo tych ambitnych planów, w obliczu niezadowolających raportów Generalnego Inspektoratu Policji Narodowej (fr. *Inspection générale de la police nationale*), który negatywnie ocenił wdrażanie i realizowanie strategii, została ona zniesiona w 2003 roku przez Nicolasa Sarkozy'ego. Odwiedzając komisariat policji w Bellefontaine, miał on wypowiedzieć do obecnych tam policjantów kontrowersyjne zdanie: „*Policja nie istnieje po to, żeby organizować turnieje sportowe, ale po to, by łapać przestępców. Nie jesteście przecież pracownikami socjalnymi. Najważniejszymi zadaniami policji są: prowadzenie śledztw, aresztowania i walka z przestępczością*”. Powyższe stwierdzenie jasno świadczyło o chęci powrotu do polityki działania i rezultatów⁹.

Głównym zarzutem przeciwko strategii *police de proximité* było zaniedbywanie przez policjantów działalności w zakresie zwalczania przestępczości. Zaniedbania te, zdaniem krytyków nowej strategii, spowodowane były zbytnim zaangażowaniem funkcjonariuszy w życie codzienne lokalnych społeczności. Podważano tym samym ideał wszechstronnego policjanta, którego w praktyce nie dało się wypracować. Ponadto policjanci, którzy z założenia mieli wzbudzać większe zaufanie oraz być bardziej dostępni i przyjaźni w stosunku do mieszkańców, właśnie poprzez złagodzenie swojego wizerunku stali się bardziej narażeni na potencjalne ataki, zarówno słowne, jak i fizyczne. W regionie paryskim krytykowano również dużą rotację pracowników dochodzącą do 50% w skali roku, co samo w sobie przeczyło idei *police de proximité*, która zakładała utożsamianie się policjantów z lokalną społecznością i obszaru, na którym pracują¹⁰.

⁸Aneks do ustawy *LOI n° 2002-1094 du 29 août 2002 d'orientation et de programmation pour la sécurité intérieure*, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000780288&dateTexte=&categorieLien=id> [dostęp: 12.04. 2014].

⁹Zob.: J.-P. Havrin, *Jouer au football avec les jeunes, c'est ça, la police de proximité !* [w:] R. Vicot, *Sécurité: vraies questions et faux débats*, Paris 2013, s. 134.

¹⁰Le Figaro, *Police de proximité: le rapport qui accuse*, <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2010/09/02/01016-20100902ARTFIG00587-police-de-proximite-le-rapport-qui-accuse.php>, [dostęp: 12.04.2014].

Część badaczy uważa jednak, że Sarkozy w 2008 roku, sprawując już funkcję prezydenta, w pewnym stopniu ponownie doprowadził do wprowadzenia w życie strategii *police de proximité*. Z jego polecenia urzędująca minister spraw wewnętrznych Michèle Alliot-Marie utworzyła składające się w całości z policjantów-wolontariuszy Jednostki Dzielnicowe (fr. *Des Unités territoriales de quartier*), które miały za zadanie odbudować zaufanie obywateli do policji¹¹. Jednak mimo satysfakcjonujących raportów Generalnego Inspektoratu Policji Narodowej, już dwa lata później zostały one zlikwidowane i zastąpione przez Wyspecjalizowane Brygady Terytorialne (fr. *Les Brigades spéciales de terrain*), które według ówczesnego ministra spraw wewnętrznych Brice'a Hortefeux, nie miały już być „*edukatorami społecznymi niebrudzącymi sobie rąk i stanowiącymi tylko część krajobrazu*”, ale prowadzić bardziej zdecydowane, represyjne działania mające na celu zwalczanie przestępczości¹². Tym samym realna perspektywa powrotu do modelu *police de proximité* ponownie się oddaliła.

Pomimo oficjalnej rezygnacji ze strategii *police de proximité*, jej główne założenia przetrwały w działaniach francuskiej policji. Co więcej, temat ponownego jej wprowadzenia, forsowany zwłaszcza przez socjalistów a krytykowany przez prawicę jako zbyt liberalny, powraca co jakiś czas do publicznej debaty. Przywrócenie *police de proximité* było jednym z haseł w kampanii wyborczej François Hollande'a w wyborach prezydenckich w 2012 roku. W kampanii tej późniejszy zwycięzca wyborów prezydenckich powiedział: „*Nie ma potrzeby wymyślać na nowo czegoś, co mogło działać. A police de proximité działa*”¹³. W ramach powrotu do realizowania strategii Hollande w swoim programie wyborczym przewidywał m.in. utworzenie stref o podwyższonym priorytecie zapewnienia bezpieczeństwa oraz utworzenie tysiąca nowych posterunków policji i żandarmerii każdego roku prezydentury. Trzeba dodać, że choć strategia *police de proximité* w dalszym ciągu nie została oficjalnie przywrócona, powyższe obietnice zostały zrealizowane w 2013 roku¹⁴. Obecnie francuskie służby mundurowe samodzielnie podejmują próby zastosowania głównych idei strategii *police de proximité* i wdrożenia ich do codziennej działalności w ramach swoich struktur, co

¹¹ L'express, *Le défi de l'Uteq dans les banlieues difficiles*, http://www.lexpress.fr/actualite/societe/le-defi-de-l-uteq-dans-les-banlieues-difficiles_472044.html [dostęp: 12.04.2014].

¹² Libération, *Hortefeux supprime les UTeQ, symboles d'une certaine police de proximité*, <http://www.liberation.fr/politiques/0101652548-hortefeux-supprime-les-uteq-symboles-d-une-certaine-police-de-proximite> [dostęp: 12.04.2014].

¹³ France Soir, «*La police de proximité, ça marche*» dit Hollande, <http://www.francesoir.fr/actualite/politique/la-police-de-proximite-ca-marche-dit-hollande-181424.html> [dostęp: 12.04.2014].

¹⁴ Le Figaro, *L'observation des promesses de François Hollande*, <http://www.lefigaro.fr/assets/promesses-hollande/Promesses-Francois-Hollande.html> [dostęp: 12.04.2014].

widoczne jest zwłaszcza w działaniach Paryskiej Prefektury Policji na terenie aglomeracji stolicy Francji.

We wrześniu 2009 roku utworzona została Dyrekcja Bezpieczeństwa Małego Dystansu Aglomeracji Paryskiej (fr. *DSPAP - La Direction de la Sécurité de Proximité de l'Agglomération Parisienne*)¹⁵. DSPAP to instytucja działająca w ramach Paryskiej Prefektury Policji, która ma za zadanie stać na straży bezpieczeństwa mieszkańców regionu oraz osób czasowo w nim przebywających i przez niego przejeżdżających. W związku z jej powołaniem utworzono nowe jednostki policyjne, których zadaniem było utrzymywanie bezpieczeństwa społeczności lokalnej, głównie poprzez działania prewencyjne, odpowiednie i skuteczne reagowanie w sytuacjach zagrożenia oraz podnoszenie świadomości społecznej. Zwalczanie aktów przestępczości powinno zaś być przeprowadzane w sposób dostrzegalny i satysfakcjonujący dla obywateli. Ponadto jednostki te miały być bardziej zaangażowane w życie lokalnej społeczności, być częściej obecne i bardziej widoczne na ulicach, a przede wszystkim dostępne dla mieszkańców, którzy chcieliby wyrazić zaniepokojenie jakąś sytuacją, zgłosić fakt popełnienia przestępstwa czy też po prostu wskazać potrzeby lokalnej społeczności. DSPAP, licząca ponad 20 tys. członków, w większości stworzona jest z policjantów, ale w jej skład wchodzi także m.in. pracownicy administracyjni i funkcjonariusze ochrony.

Dyrekcja Bezpieczeństwa Małego Dystansu Aglomeracji Paryskiej ma w swojej jurysdykcji miasto Paryż oraz podparyskie departamenty: Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis oraz Val-De-Marne. Daje to łączną liczbę ok. 770 km² i obejmuje około 6,4 mln mieszkańców. W ramach całego podległego DSPAP obszaru wyodrębniono 8 stref o najwyższym stopniu zagrożenia (fr. *Z.S.P. – Zones de sécurité prioritaire*), których bezpieczeństwo traktowane jest priorytetowo. Zostały one wydzielone w 2012 roku, a w ich skład weszły następujące obszary: okolica Barbès-Château Rouge w 18. dzielnicy Paryża, okolica Stalingrad-Orgues de Flandres w 19. dzielnicy Paryża, Saint Ouen, Saint-Denis, pogranicze Genevilliers i Colombes w departamencie Asnières, pogranicze Aubervilliers i Pantin, Sevran oraz Chennevières-Sur-Marne w departamencie Champigny sur Marne¹⁶.

¹⁵ Préfecture de Police, *La direction de la sécurité de proximité de l'agglomération parisienne - plaquette*, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaître/Services-et-missions/Missions-de-police/La-direction-de-la-securite-de-proximite-de-l-agglomeration-parisienne> [dostęp: 05.04.2014].

¹⁶ *Ibidem*.

Struktura Dyrekcji Bezpieczeństwa Małego Dystansu Aglomeracji Paryskiej jest złożona z wielu pionów. Na jej czele stoi Dyrektor, którego funkcję od lutego 2013 roku sprawuje Jacques Meric¹⁷. W ramach DSPAP działa 8 jednostek. Są to:

- **Centrum Dowodzenia** (fr. *État-Major*) - odpowiadające za przekazywanie pozostałym jednostkom instrukcji prefekta policji i koordynowanie przepływu informacji pomiędzy nimi, organizację wydarzeń o wzmożonej potrzebie zagwarantowania bezpieczeństwa oraz dokonywanie analiz i opracowywanie statystyk;
- **Jednostka zrzeszająca służby wyspecjalizowane** (fr. *SDSS - Sous-Direction des services spécialisés*), w skład której wchodzi formacje oddelegowane do specyficznych zadań i jest to m.in. Brygada Pomocy Osobom Bezdomnym (fr. *la Brigade d'Assistance aux Personnes Sans Abri*) czy Służby Nocne Aglomeracji (fr. *Service de nuit de l'agglomération*);
- **Jednostka odpowiedzialna za zarządzanie operacyjne** (fr. *SDGD - Sous-Direction de la gestion opérationnelle*) zarządzająca personelem, wyposażeniem i budżetem oraz odpowiadająca za szkolenie operacyjne;
- **Regionalna Policja Transportu** (fr. *SDRTP - Sous-Direction police regionale des transport*) odpowiedzialna za bezpieczeństwo pasażerów w regionie paryskim, w której skład wchodzi między innymi Departament Policji Paryskich Dworców (fr. *Département de police des gares parisiennes*). Wyspecjalizowane patrole policyjne z Brygady Sieci Kolejowych (fr. *BRF – Brigade des reseaux ferrés*) biorą odpowiedzialność za bezpieczeństwo około 13 mln podróżujących każdego dnia. Pomagają im w tym licznie występujące we Francji kamery monitoringu, w tym przypadku 8900 kamer RATP (fr. *Régie autonome des transports parisiens*), zarządu który obsługuje linie metra, linie autobusowe, tramwajowe i kolejkę na wzgórzu Montmartre oraz 5500 kamer Narodowego Towarzystwa Kolei Francuskich SNCF (fr. *Société nationale des chemins de fer français*);
- **dyrekcje terytorialne** (fr. *DTSP - Direction territoriale de la sécurité de proximité*) z siedzibami w Paryżu, Nanterre, Bobigny i Créteil, odpowiedzialne za poszczególne podległe departamenty. Tylko w oddziale paryskim znajduje się prawie sto punktów

¹⁷ Le Parisien, *Jacques Marice quitte le cabinet Valls pour le « grand Paris » de la police*, <http://m.leparisien.fr/bordeaux-33000/jacques-meric-quitte-le-cabinet-valls-pour-le-grand-paris-de-la-police-14-02-2013-2568025.php> [dostęp: 11.04.2014].

przyjmowania mieszkańców oraz 20 komisariatów policji, po jednym w każdej dzielnicy. Departamenty Hauts-de-Seine oraz Seine-Saint-Denis dysponują ponadto Brygadami Konnymi¹⁸.

Dzięki tej rozbudowanej strukturze i przejrzystemu podziałowi obowiązków możliwe jest sprawniejsze działanie poprzez przekazywanie spraw konkretnym jednostkom, ale także skuteczna współpraca poszczególnych działów jeśli zachodzi taka potrzeba.

Hasłem oddziałów policji działających w ramach DSPAP jest: „asystować – służyć – chronić” (fr. *Assister – Servir - Protéger*). Hasło to powinno z założenia być realizowane we współpracy z mieszkańcami oraz lokalnymi władzami i instytucjami, np. edukacyjnymi. Ponadto DSPAP ściśle współpracuje zarówno z Policją Narodową (fr. *police nationale*), jak i Żandarmerią Narodową (fr. *gendarmerie nationale*), działającymi na danym terytorium, w celu sprawnego wdrożenia środków prewencji i walki z przestępczością, zwłaszcza w dziedzinie transportu kolejowego w regionie Île-de-France obejmującego Paryż i otaczające go departamenty, oraz w koordynacji interwencji przeprowadzanych wspólnie przez różne służby bezpieczeństwa. Celem DSPAP jest gwarantowanie spokoju i porządku publicznego poprzez zapobieganie i tłumienie aktów drobnej i średniej przestępczości wśród lokalnej społeczności, jak np. kradzieży z użyciem przemocy, rabunków, kradzieży kieszonkowych, czy aktów wandalizmu, ale także zapobieganie tworzeniu się miejscowych gangów. Ponadto jednostka jest zobowiązana reagować na wszelkie telefony alarmowe i doniesienia składane przez mieszkańców, pomagać ofiarom łamania prawa i udzielać informacji na temat administracyjnych działań policji. Należy dodać, że w poszczególnych komisariatach za prawidłowy kontakt z petentami i udzielanie rzeczowych informacji odpowiadają specjalnie do tego przeszkoleni funkcjonariusze. Zadania te przypisane są aż 84 komisariatom policji. Ta duża liczba uprawnionych jednostek umożliwia bliższy, a przede wszystkim stały, 24-godzinny kontakt z obywatelami, co daje większe prawdopodobieństwo szybkiej reakcji w przypadkach łamania prawa. Paryska Prefektura Policji gwarantuje również ofiarom, niedoszłym ofiarom oraz rodzinom poszkodowanych w wyniku przestępstw oraz wypadków drogowych bezpłatną i anonimową pomoc psychologiczną w czterech paryskich komisariatach. W ramach DSPAP zatrudnionych jest również 16 pracowników socjalnych, którzy przy okazji działań policyjnych, angażują się w codzienne problemy mieszkańców -

¹⁸ Préfecture de Police, *La direction de la sécurité de proximité de l'agglomération parisienne - plaquette*, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaître/Services-et-missions/Missions-de-police/La-direction-de-la-securite-de-proximite-de-l-agglomeration-parisienne>, dostęp: 05.04.2014 r.

oceniają potrzeby społeczności lokalnej, ułatwiają dostęp do usług społecznych, prowadzą mediacje, udzielają wskazówek czy też pomagają rodzinom z problemami¹⁹.

W ramach zapobiegania rozwojowi lokalnej przestępczości patroli policji starają się utrzymywać dobre relacje z mieszkańcami i miejscowymi pracownikami oraz zintensyfikować swoją działalność prewencyjną poprzez organizowanie spotkań informacyjnych i podnoszenie świadomości społecznej, zwłaszcza wśród osób najbardziej narażonych na stanie się ofiarami przestępstw. Akcje szkoleniowe organizowane i realizowane są przez Oddziały Prewencji i Komunikacji (fr. *MPC – Les Missions de prévention et de communication*). Oddziały te powstały już w 1999 roku wraz z reformą *police de proximité* i obecnie znajdują się w każdej z 20 paryskich dzielnic²⁰. Dzięki ich działaniom wzrasta zaufanie mieszkańców do policji, a to umożliwia skuteczniejszą współpracę zmierzającą do zwalczania aktów bezprawia. W tym celu prowadzone są specjalne działania profilaktyczne, które można podzielić na dwie kategorie: profilaktykę wśród dzieci i młodzieży przeprowadzaną w szkołach oraz profilaktykę ogólną.

Działania profilaktyczne w ośrodkach edukacyjnych przeprowadzane są we współpracy z Ministrem Edukacji Narodowej. Specjalnie oddelegowani do prowadzenia spotkań przedstawiciele policji rozmawiają w szkołach z dziećmi i młodzieżą na temat przypadków przemocy i zastraszania w szkole, zażywania narkotyków, alkoholu i innych używek, bezpieczeństwa drogowego, bezpieczeństwa w Internecie, a także podstawowych zasad prawidłowego obywatelskiego współżycia społecznego. Działania te prowadzą do wyczulenia niepełnoletnich na grożące im niebezpieczeństwa i przypadki łamania prawa i wzbudzają w nich prawidłową postawę. Dzięki tym staraniom każdego roku niemalże 100 tys. uczniów ma możliwość uczestniczenia w podobnych prelekcjach. Co więcej, w ramach promowania wśród młodzieży życia z dala od łamania prawa, profesjonalni muzycy Pokojowych Sił Muzycznych (fr. *La musique des gardiens de la paix*) organizują dla uczniów szkół podstawowych specjalne pedagogiczne spektakle muzyczne, podczas których omawiane jest znaczenie takich pojęć jak prawo, obywatelstwo, czy symbolika francuskiej flagi. Ponadto w każde wakacje przeprowadzany jest projekt „Miasto-Życie-Wakacje” (fr. *Ville – Vie - Vacances*), który zapewnia dzieciom z biedniejszych rodzin niemogącym wyjechać na wakacje aktywność sportową i kulturalną. W ramach projektu organizowane są też pogadanki z funkcjonariuszami, przedsiębiorcami, a nawet przedstawicielami domów mody, aby

¹⁹ Préfecture de Police, *Accueil du Public*, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Vous-aider/Accueil-du-public> [dostęp: 12.04.2014].

²⁰ Préfecture de Police, *Accueil du Public...*

zainspirować dzieci i dać im motywację do samorozwoju i wyjścia z patologicznych środowisk, w których się wychowują²¹.

W celu realizowania założeń profilaktyki ogólnej przeprowadzane są między innymi rozmowy z osobami starszymi, podczas których zwraca się szczególną uwagę na przypadki wymuszeń i oszustw, np. tak zwaną metodą „na wnuczka”. Szczególną ochroną obejmuje się także turystów i osoby, które w związku z wykonywanym zawodem mogą stać się ofiarą przemocy. Są to na przykład jubilerzy, pracownicy banków czy sprzedawcy w sklepach. Ciekawą inicjatywą współpracy z lokalną społecznością jest też program Spokojne Wakacje (fr. *Tranquillité vacances*), który gwarantuje w okresie wakacji częste patrole policyjne w okolicach domów lub miejsc pracy osób, które wyjeżdżają²².

Można więc zauważyć, że pomimo oficjalnego nieobowiązywania strategii *police de proximité*, jej liczne elementy przetrwały w codziennych działaniach podejmowanych przez francuską policję. Strategia ta wciąż wzbudza wiele kontrowersji i co jakiś czas powraca do publicznej debaty, a nieraz jest traktowana jako karta przetargowa w wyborach. Stawianie jednak w wyraźniej opozycji modelu policji represyjnej oraz modelu policji zapobiegającej, bazującej na rozwiązaniu *police de proximité* jest niesłuszne, ponieważ obydwie te modele uzupełniają się nawzajem i powinny być stosowane równocześnie.

Głównym problemem ponownego wypracowania i wdrożenia odpowiednika *community policing* na całym terytorium Francji są nie tylko wysokie koszty wynikające z potrzeby ponownej reorganizacji struktur, przeprowadzenia szkoleń oraz utworzenia nowych komisariatów i posterunków, ale także złożoność budowy francuskiej policji. W całym kraju istnieją bowiem trzy osobne organizmy wypełniające zadania z zakresu utrzymywania porządku publicznego i zwalczania przestępczości. Są to: Policja Narodowa (fr. *police nationale*) podlegająca Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Policja Miejska (fr. *police municipale*) podlegająca merom poszczególnych miast oraz Żandarmeria Narodowa (fr. *gendarmerie nationale*), która stanowi część francuskich sił zbrojnych i podlega Ministrowi Obrony oraz Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Ponadto w stolicy kraju utworzona jest niezależnie dodatkowa jednostka – Paryska Prefektura Policji na czele z prefektem, której funkcjonariusze z założenia wchodzi w skład Policji Narodowej, ale sama

²¹ Préfecture de Police, *Les actions de prévention en milieu scolaire*, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Vous-aider/Plaquettes/Prevention-et-securite/Les-actions-de-prevention-en-milieu-scolaire> [dostęp: 12.04.2014].

²² Préfecture de Police, *Actions de prévention*, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Vous-aider/Actions-de-prevention> [dostęp: 12.04.2014].

Prefektura nie podlega Dyrektorowi Generalnemu Policji Narodowej, a bezpośrednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych²³.

Mimo to założenia koncepcji *police de proximité* przyjęły się w służbach, które po dziś dzień utożsamiają się z nimi i próbują je realizować w ramach własnych struktur, czego przykładem jest utworzenie DSPAP na terenie aglomeracji paryskiej. Bez względu bowiem na nazwę przyjętych strategii, istnieje potrzeba policji w służbie obywatelom, a nie tylko władzom. Ludzie oczekują jej obecności na ulicach, zwłaszcza na obszarach, na których odsetek przestępstw jest wysoki. Nawiązanie dialogu ze społecznością lokalną wzmacnia poczucie bezpieczeństwa i pomaga zapobiegać ewentualnym incydentom. Także zaangażowanie policji w codzienne lokalne życie i wydarzenia, np. poprzez krytykowane organizowanie turniejów sportowych, przynosi pozytywne rezultaty, również w dziedzinie bezpieczeństwa. Sport pozwala bowiem na bliższe poznanie się młodych ludzi, jest symbolem integracji i równości między uczestnikami, walki z dyskryminacją, ponadto rozwija współpracę i dyscyplinę. Te wszystkie wartości są kluczowe dla kształtowania i wychowywania młodych ludzi, a ich pielęgnowanie może w przyszłości uchronić ich przed zaangażowaniem w działalność przestępczą.

²³ Décret n° 2009-898 du 24 juillet 2009 relatif à la compétence territoriale de certaines directions et de certains services de la préfecture de police, <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000020900024&categorieLien=id> [dostęp: 13.04.2014].

Wykaz źródeł:

Publikacje zwarte i artykuły naukowe

Azoulay A., Moreau D., Thirion A., *La police de proximité: une révolution culturelle?*, Paris 2000.

Havrin J.-P., *Jouer au football avec les jeunes, c'est ça, la police de proximité !* [w:] R. Vicot, *Sécurité: vraies questions et faux débats*, Paris 2013.

Kukułka J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne, a współpraca europejska: współzależności i sprzeczności interesów*, „Sprawy Międzynarodowe”, 1982, z. 7.

Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2011.

Materiały i witryny internetowe:

Francuska baza internetowa aktów prawnych, w: <http://www.legifrance.gouv.fr/>, dostęp: kwiecień 2014 r.

Witryna internetowa Paryskiej Prefektury Policji, <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/> dostęp: 12.04.2014 r.

France Soir, « *La police de proximité, ça marche* » dit Hollande, w: <http://www.francesoir.fr/actualite/politique/la-police-de-proximite-ca-marche-dit-hollande-181424.html>, dostęp: 12.04.2014 r.

L'Express, *Le défi de l'Uteq dans les banlieues difficiles*, w: http://www.lexpress.fr/actualite/societe/le-defi-de-l-uteq-dans-les-banlieues-difficiles_472044.html, dostęp: 12.04.2014 r.

Le Figaro, *L'observation des promesses de François Hollande*, w: <http://www.lefigaro.fr/assets/promesses-hollande/Promesses-Francois-Hollande.html>, dostęp: 12.04.2014 r.

Le Figaro, *Police de proximité : le rapport qui accuse*, w: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2010/09/02/01016-20100902ARTFIG00587-police-de-proximite-le-rapport-qui-accuse.php>, dostęp: 12.04.2014 r.

Le Parisien, *Jacques Marice quitte le cabinet Valls pour le « grand Paris » de la police*, w: <http://m.leparisien.fr/bordeaux-33000/jacques-meric-quitte-le-cabinet-valls-pour-le-grand-paris-de-la-police-14-02-2013-2568025.php>, dostęp: 11.04.2014 r.

Libération, *Hortefeux supprime les UTeQ, symboles d'une certaine police de proximité*, w: <http://www.liberation.fr/politiques/0101652548-hortefeux-supprime-les-uteq-symboles-d-une-certaine-police-de-proximite>, dostęp: 12.04.2014 r.